

Riktlinje för Oljeskydd

Östhammars kommun

Antaget av	Kommunstyrelsen
Antaget	2025-06-03 § 96
Gäller för	KS, nämnder
Dokumentansvarig	Säkerhetsskydd och beredskap

Innehållsförteckning

Inledning	2
Bakgrund	2
Mål och syfte	2
Oljeskyddsberedskap	2
Ansvar	3
Aktörer	6
Bekämpning och sanering	11
Avfallshantering	12
Hamnar	13
Dokumentation	14
Ekonomi	15
Miljö	16
Organisation	18
Information och massmedia	18
Prognos	19
Bilagor	19

Inledning

Denna riktlinje för oljeskydd beskriver ansvarsområden, resurstillgänglighet och de olika faserna av en oljeskyddsinsats. En oljeskyddsinsats inom det geografiska området berör alltid en i och med det geografiska områdesansvaret.¹

Ett oljeutsläpp kan involvera aktörer på såväl lokal, regional, nationell och internationell nivå. På internationell nivå är det i första hand Finland och Åland som skulle kunna bli berörda.

Bakgrund

Östhammars kommun har lång kuststräcka och många större seglande fartyg som passerar Ålandshav framförallt utanför Gräsö och inseglingen till Hargshamn men även i farleden mellan Öregrund och Gräsö.

En riktlinje för oljeskydd behövs eftersom saneringsinsatsen som följer efter en räddningsinsats vid oljeutsläpp till havs kan bli ett kommunalt ansvar. Erfarenheter från stora oljeolyckor påvisar nödvändigheten av att ha en robust kommunal beredskap för att hantera oljeförorening till havs. Kommunens beredskap mot skador till följd av oljeutsläpp till havs syftar till att avvärja, begränsa och undanröja skador av olja för att begränsa långvarig miljöpåverkan och ekonomiska konsekvenser.

Mål och syfte

Syftet med riktlinjen är att samla information och material om arbetssätt, ansvarsfördelning och potentiella samverkansaktörer vid oljeutsläpp eller utsläpp av andra skadliga ämnen till havs, i insjöar eller andra vattendrag. Målsättningen med kommunalt oljeskadeskyddsarbete är att ha förmåga att bekämpa utsläppen för att minimera de ekologiska och ekonomiska följderna. Tidiga och rätt prioriterade åtgärder kan minimera samhällets kostnader och skador på miljön väsentligt. Riktlinjen är en allmän skrift som kortfattat redogör för de olika parametrar och frågeställningar som blir aktuella vid utsläppen. Den ska även tydliggöra kommunens resurser, förmågor och ansvarsförhållanden vid ett oljepåslag i kommunen.

Oljeskyddsberedskap

Östhammars kommun har många öar och milslånga kuststräckor med högt skyddsvärde i form av naturreservat, salskyddsområde, fågelskyddsområden och kylvattenintag till Forsmarks kärnkraftverk.

Riktlinjen är ett dokument som redogör för de olika parametrar och frågeställningar som blir aktuella vid en oljeolycka till havs och i skärgård. Planen beskriver ansvarsförhållanden och en grundorganisation som kan anpassas och dimensioneras efter rådande förutsättningar.

¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Det lokala geografiska områdesansvaret under en samhällsstörning. <https://rib.msb.se/filer/pdf/28842.pdf>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram en oljeskyddspärm² innehållande allmän information relaterad till en oljeolycka och den ska fungera som ett komplement till Östhammars kommuns Riktlinje för oljeskydd.

Östhammars kommun har en tjänsteperson i beredskap (TIB) som kan initiera den egna organisationen. TIB ansvarar för att kontakta ansvarig för att inleda en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF).

Oljeutsläpp i insjöar och andra vattendrag

Oljepåslag i insjöar och andra vattendrag, exempelvis efter en tankbilsolycka, är en mer lokal händelse som vanligtvis hanteras av den kommunala räddningstjänsten. Vid en större händelse kan det dock vara nödvändigt att hantera saneringen på samma sätt som vid ett oljepåslag till havs. Konsekvenserna kan bli allvarliga och långvariga, särskilt om utsläppet sker i en dricksvattentäkt eller i vattendrag med nationellt intresse och höga naturvärden.

Digitala hjälpmedel och verktyg

Karttjänsten miljöatlas³ är ett verktyg där information om känsliga områden och objekt, samt om kustens strandtyper finns samlad.

Naturvårdsverkets hemsida har en kartfunktion där skyddad natur visualiseras och kan sorteras⁴.

Strandstädarkartan är en digital karta som tillhandahålls av västkuststiftelsen. Kartan kan vid ett oljeutsläpp användas av kommuner för att låta allmänheten rapportera in fynd av olja⁵.

Ansvar

Enligt 1 kap 2 § 1 st i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, (LSO)⁶, avses med räddningstjänst de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ska ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö. Staten eller kommunen ska endast ansvara för en räddningsinsats om det är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt (1 kap 2 § 3 st LSO). Ur detta följer att ett oljeutsläpp som riskerar att drabba stränder ofta kan betraktas som en räddningsinsats, men det behöver inte entydigt vara en sådan om förberedelser kan göras innan oljepåslag. Juridiskt går gränsen mellan kommunens och statens ansvarsområden vid strandlinjen.

Kustbevakningen (KBV) ansvarar för miljöräddningstjänst till sjöss, och vid strandlinjen övergår ansvaret till den kommunala räddningstjänsten. Kommunen ansvarar även för

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kommunens oljeskadeskydd.

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/oljeskadeskydd/kommunens-oljeskadeskydd/>

³ Miljöatlas <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=e00b68a27e474926930a2197683733ea>

⁴ Skyddad natur <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

⁵ Strandstädarkartan <https://online.infracontrol.com/Public/IssueForm/213/Strandstadarkartan>

⁶ SFS 2003:778 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003778-om-skydd-mot-olyckor_sfs-2003-778/

hamnområden (pir till pir), kanaler, vattendrag och insjöar. Detta är den strikta juridiska definitionen av ansvarsområden men i praktiken krävs ofta samverkan mellan aktörer till sjöss och på strand för att lösa uppgiften och utföra en effektiv insats. När oljans spridning har stabiliserat sig och inte längre kan förvärras, avslutas räddningstjänsten enligt LSO. Därefter övergår insatsen till sanering, vilket inte regleras av LSO, utan styrs av andra åtgärdsplaner för sanering. Räddningsledaren fattar beslut om när räddningsinsatsen avslutas och rapporterar därefter skriftligen till den utsedda saneringsledaren, som är ansvarig för oljesaneringen.

Förberedelser – Fas 0

Kartläggning av skyddsvärda områden, erfarenheter och kunskap om att hantera utsläpp samt upprättande och ajourhållning av en lokal oljeskadeskyddsplan är viktiga förberedelser. Vid hot om oljepåslag styr prognoserna vilka kuststräckor som prioriteras. Prioritering av skyddsvärda områden kräver kunskap om tillgänglighet och praktiska skyddsåtgärder. Vetskap om detta är avgörande för att arbeta effektivt och maximera nyttan. Prioriteringen påverkas också av olyckans årstid. Om möjligt är det fördelaktigt att dokumentera kuststräckor innan påslaget sker. Allmänheten kan bidra genom att rensa sandstränder från tång och skräp innan påslaget, men efteråt bör oorganiserade insatser undvikas för att skydda hälsa och minska kontaminering, se bilaga 2 Rutiner och checklistor samt bilaga 4 Skyddsvärden med prioriteringar.⁷.

Räddningstjänst – Fas 1

Bekämpning av oljeutsläpp räknas som räddningstjänst och utförs för att avvärja och begränsa skador. De berörda kommunerna svarar bland annat genom exempelvis egna räddningstjänster för bekämpning i strandzonen och i hamnar. Enligt lag är ansvarsgränsen mellan KBV (statens) och kommunens ansvarsområden vid strandlinjen, där KBV ansvarar för räddningstjänst till sjöss och kommunen ansvarar för åtgärder vid strandlinjen. I praktiken kan gränsen vara flexibel, och samverkan krävs för att hantera situationer som omfattar både sjö och land. Hamnar är ett kommunalt ansvar, och dess gränser i vattnet framgår bland annat i Räddningstjänstens handlingsprogram.

Grovsanering – Fas 2

Första prioritet är att försöka styra oljan med mekaniska hjälpmedel som länsor till minst olämpliga områden längs kusten, skydda stränderna med dukar och länsor och därefter hindra att ilandfluten olja sprids vidare. Olja som når land kan spridas och förorena stora områden och då krävs det betydande resurser i form av personal, materiel och underhåll för uthållighet. Det inledande saneringsskedet, grovsaneringen, leds av en kommunal räddningsledare från brandförsvaret.

Finsanering – Fas 3

När räddningstjänsten är avslutad vidtar saneringsarbetet. Saneringsåtgärderna är i princip att städa och göra rent på oljedrabbade stränder och vidtas när oljan inte längre kan spridas och

⁷ Bilaga 4 Skyddsvärden med prioriteringar

hota nya områden. Oljesanering brukar vara ett mycket långvarigt och resurskrävande arbete, som vid stora olyckor kan engagera tusentals personer i flera månader. För att kommunen på ett effektivt sätt ska klara saneringen krävs en väl fungerande organisation som bygger på de åtgärdsplaner som utarbetats. Saneringsledaren utses av kommunledningen efter samråd med Uppsala brandförsvaret. Oljesanering av stränder är inte reglerad i någon författning, men kommunen ansvarar för sitt geografiska område.

Räddningstjänst eller saneringsinsats?

En oljeskyddsinsats klassas inledningsvis som räddningsinsats enligt kriterier i 1 kap 2§ Lagen om skydd mot olyckor. Insatsen ska enligt lagen vara motiverad utifrån följande kriterier:

- Behovet av ett snabbt ingripande.
- Det hotade intressets vikt.
- Kostnaderna för insatsen.
- Omständigheterna i övrigt.

Räddningstjänsten avslutas när räddningsledaren fattar beslut om detta, vilket dokumenteras i räddningstjänstens händelserapport. Beslutet om avslut regleras i 3 kap 9§ i Lagen om skydd mot olyckor och markerar övergången till sanering om insatsen inte längre bedöms vara en räddningsåtgärd. Dialog sker mellan räddningsledaren och den efterföljande parten med genomgång om vad som gjorts eller kan behövas göras i fortsättningen men som inte ryms inom definitionen för räddningsinsats.

Extraordinär händelse

Lag (2006:544)⁸ om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap syftar till att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

En extraordinär händelse är en händelse som:

- Avviker från det normala.
- Innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig och/eller långvarig störning i viktiga samhällsfunktioner.
- Kräver skyndsamma insatser av en kommun eller region.

⁸ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006544-om-kommuners-och-regioners-atgarder_sfs-2006-544/

Aktörer

Nedan följer relevanta aktörer för en oljesaneringsinsats. Utöver kända aktörer tillkommer också den aktör som orsakat utsläppet.

Kustbevakningen

Kustbevakningen (KBV) är en statlig myndighet som ansvarar för miljöräddningstjänst till sjöss, inklusive åtgärder vid oljeutsläpp. Deras mål är att stoppa läckage, förhindra spridning och samla upp olja innan den når land⁹. KBV använder tekniska hjälpmedel som flygövervakning, Seatrack Web¹⁰ och Sjöbasis¹¹ för att hantera utsläpp och prognostisera oljans spridning och fartygs rörelsemönster.

Ansvarsgränsen går vid strandlinjen: KBV hanterar insatser till sjöss, medan kommunerna tar över vid land. Samarbete mellan KBV och kommunal räddningstjänst är avgörande för att effektivt hantera oljeutsläpp. Genom samarbete mellan myndigheter och kommuner kan resurser användas snabbt och koordinerat för att minimera miljöskador.

Räddningstjänst

Den kommunala räddningstjänsten ansvarar för att hantera oljeutsläpp som når land, särskilt vid strandlinjer, hamnområden, kanaler och insjöar. Kommunen ska snabbt vidta åtgärder för att begränsa oljans spridning och skydda miljön. Detta kan inkludera användning av länsor och dämmande dukar för att förhindra ytterligare spridning på land.

När oljan når land och påverkar inre vattenområden, övergår ansvaret från KBV, som hanterar insatser till sjöss, till den kommunala räddningstjänsten. Kommunen leder ofta den initiala bekämpningen och övergår sedan till sanering när oljans spridning har stabiliserats. Saneringen kan pågå under en längre tid och kräver ofta stora resurser.

Kommunen samarbetar nära med KBV för att säkerställa att insatserna är samordnade. Vid större utsläpp kan även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och andra kommuner bidra med resurser genom samverkan.

Sammanfattningsvis är den kommunala räddningstjänstens ansvar att snabbt bekämpa olja vid land, sanera drabbade områden och koordinera insatserna i samarbete med andra aktörer.¹²

Sjöfartsverket

I sin roll som infrastrukturhållare verkar Sjöfartsverket för att upprätthålla en hållbar maritim miljö, vilket innefattar både arbete för en högre sjösäkerhet men också att främja miljöarbetet. Detta sker genom att verket levererar hållbara sjövägar och värnar liv och miljö vilket utförs genom lotsning, farledshållning, isbrytning, sjötrafikinformation, sjögeografisk verksamhet,

⁹ Kustbevakningen Olja <https://www.kustbevakningen.se/var-verksamhet/raddningstjanst/miljoraddning-till-sjoss/olja/>

¹⁰ Program för miljöräddningstjänst till sjöss <https://www.kustbevakningen.se/globalassets/documents-new/var-verksamhet/raddningstjanst/program-for-miljoraddningstjanst-til-sjoss.pdf>

¹¹ Sjöbasis <https://www.kustbevakningen.se/var-verksamhet/sjoovervakning/civil-sjoinformation/samverkan-sjoinformation/>

¹² Uppsala brandförsvär handlingsprogram <https://uppsalabrandforsvar.se/om-oss/var-verksamhet/mal-och-uppdrag/>

sjömansservice samt sjö- och flygräddning. Myndigheten ansvarar för nationella sjö- och flygräddningscentralen (JRCC) och för efterforskning och räddning av människor. Att farlederna är säkra är inte minst viktigt vid oljetransporter längs kuster och i de stora insjöarna Mälaren och Vänern. Myndighetens ansvar för sjögeografisk information följer internationell standard och bidrar i hög grad till att minska risken för grundstötningar och kollisioner till havs, vilket även Sjöfartsverkets ansvar för sjögeografisk information och lotsning bidrar.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) förstärkningsresurs för oljeskadeskydd syftar till att stärka aktörers förmåga att hantera oljeutsläpp som hotar Sveriges kust. När kommunens och regionens resurser är uttömda, kan MSB tillhandahålla materiel från sina depåer i Göteborg, Stockholm, Gotland, Oskarshamn, Malmö och Härnösand.

Resurserna inkluderar:

- Länsor för inneslutning.
- Strandskyddsdukar.
- Pumpar och skimrar.
- Båtar och ATV för transporter.
- Skyddsutrustning och handverktyg för sanerare.
- Utrustning för saneringsplatser.
- Storsäckar för mellanlagring av olja.

Vid utskick av materiel erbjuder MSB instruktörer för utbildning och stöd vid saneringsplatsens uppbyggnad. Räddningsledare inom kommunal eller statlig räddningstjänst kan rekvirera materialet.¹³

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen kan kartlägga vilka hamnar i länet som kan användas som nödhamnar respektive mottagningsplatser för olja som uppsamlats till havs av kustbevakningen.

Transportstyrelsen kan också utfärda förbud och förelägganden

Exempel:

- Förbud mot fartygets avgång eller vidare resa.
- Förbud att påbörja eller fortsätta lastning, lossning, läktring eller bunkring.
- Föreläggande att fartyget ska följa viss färdväg.
- Föreläggande gällande fartygets framförande eller drift.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har ett samordnande ansvar vid oljeutsläpp och stödjer både kommuner och statliga myndigheter som KBV och MSB. Vid större utsläpp kan länsstyrelsen initiera och leda regionala samordningsinsatser, säkerställa att beredskapsplaner följs och ge vägledning till kommunerna¹⁴.

¹³ Förstärkningsresurser <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/forstarkningsresurser/>

¹⁴ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Beredskapsplanering. <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farlaga-amnen/oljeskadeskydd/kommunens-oljeskadeskydd/>

Länsstyrelsen övervakar även miljökonsekvenser och vidtar åtgärder för att skydda känsliga ekosystem. De fungerar som en länk mellan lokala aktörer och nationella resurser för att effektivt hantera insatser och långsiktig sanering.

Länsstyrelsen beslutar om olika typer av tillstånd som kan behövas för att kunna genomföra oljesanering. Det är önskvärt att Länsstyrelsen, KBV eller behörig myndighet bistår med uppmaning/krav på att fartyg som passerar det drabbade området sänker hastigheten. Svallvågorna orsakar lätt nya påslag medan sanering pågår. Länsstyrelsen kan utfärda avlysningar eller utfärda tillfälliga föreskrifter om förbud för båttrafik.

Havs och vattenmyndigheten

Havs och vattenmyndigheten (HaV) oljejourverksamhet är under omprövning. Från 1 januari 2015 finns inget fast avtal med specifik genomförare, men myndigheten samarbetar kontinuerligt med MSB samt KBV för att förbättra miljöskyddet vid olje- och kemikalieutsläpp. En ny struktur för kunskapsstödet utvecklas under ledning av MSB. Vid olyckor eller akuta situationer hjälper HaV och MSB med att hänvisa till lämpliga utförare.¹⁵

Försvarmakten

Försvarmakten kan bidra vid oljeutsläpp genom att tillhandahålla resurser, personal och teknisk expertis, särskilt vid större eller komplexa utsläpp. De kan bistå med logistik och transport, exempelvis genom att använda flyg, fartyg och fordon för att snabbt leverera utrustning och personal till drabbade områden¹⁶.

Polismyndigheten

Eventuella åtalsanmälningar från drabbade utreds av Polisen vid utsläpp av olja. Polisen ansvarar tillsammans med andra aktörer för avspärningar av vägnät och Drabbade kuststräckor.

SMHI

SMHI erbjuder ett verktyg där det går att prognostisera hur oljan kommer sprida sig i ett område. Detta verktyg kallas för Seatrack web och kan användas för att genomföra förebyggande åtgärder för oljepåslag. SMHI tillhanda håller inte detta till en kommuner men KBV har möjlighet att använda programmet och kan bistå en kommun i arbetet.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är en statlig myndighet för miljöfrågor och kan bland annat göra uppföljningar av miljöeffekter efter utsläpp av olja.

IVL Svenska Miljöinstitutet AB

IVL Svenska Miljöinstitutet kan bidra vid oljeutsläpp genom att erbjuda expertkunskap och forskningsstöd. De kan genomföra miljöbedömningar för att analysera utsläppets påverkan på miljön, samt ge rådgivning om effektiva saneringstekniker för att hantera olja på land och i

¹⁵ Hav och vattenmyndigheten <https://www.havochvatten.se/miljopaverkan-och-atgarder/miljopaverkan/fororeningar-och-farlaga-amnen/oljeutslapp/stod-verktyg-och-ansvar-vid-ett-oljeutslapp.html>

¹⁶ Lag (2003:778) om skydd mot olyckor https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003778-om-skydd-mot-olyckor_sfs-2003-778/

vatten. IVL Svenska Miljöinstitutet har också erfarenhet av att utveckla och tillämpa nya saneringsmetoder och teknologier för att minimera miljöskador och återställa drabbade ekosystem.

Frivilliga Resurs Gruppen

Frivilliga Resursgruppen kan stödja vid oljeutsläpp genom att bistå med praktiskt fältarbete, som att samla in förorenat material och hjälpa till med sanering av drabbade områden. De kan också bidra med logistiskt stöd, transport av resurser och stöd vid samordning mellan myndigheter och lokalsamhällen. Frivilliga Resursgruppen erbjuder även krisstöd till drabbade personer och samhällen, inklusive psykosocialt stöd och hjälp vid evakuering. Deras flexibla och frivilliga insatser gör dem till en viktig resurs vid oljeutsläpp.

Sjöräddningssällskapet

Vid ett oljespill kan Sjöräddningssällskapet använda länsor för att begränsa skador på den marina miljön tills KBV saneringsfartyg anländer. Sjöräddningssällskapet har 26 stycken miljöräddningssläp med sammanlagt cirka 6000 meter länsor, strategiskt placerade i Sverige. Varje släp har 200–400 meter länsor för att ringa in och begränsa spridningen vid ett utsläpp, samt 20 meter absorberingsläns. I Öregrund finns ett släp, tre räddningsbåtar, en Rescuerunner och en räddningssvävare. Sjöräddningssällskapet agerar på uppdrag av KBV eller kommunal räddningstjänst och släpet ska vara på gång inom 30 minuter efter larm. I samråd mellan operativa jouren hos sjöräddningssällskapet och KBV ledning kan man transportera släp eller utrustning från någon av dem andra depåerna i Sverige.

Sjövärnskåren

Enligt avtalet om samarbete i miljöräddningstjänst till sjöss mellan Sjövärnskåren och KBV åtar sig Sjövärnskåren att utföra de uppgifter som KBV räddningsledare tilldelar. Detta arbete kommer att utföras av utsedda regionala kårer.

Uppgifterna ska vara utformade så att de medför låg risk för deltagarna.

Exempel på sådana uppgifter inkluderar transport av personal och materiel, bogseringsuppdrag, rekognosering och assistera vid avspärningar.

Saneringsföretag/konsult

Saneringsföretag eller konsulter kan spela en avgörande roll vid oljeutsläpp genom att erbjuda expertkunskap, saneringstjänster och specialutrustning. De kan ge teknisk rådgivning om bästa metoder för att stoppa och sanera oljespill, samt utföra praktisk sanering, som att ta bort förorenade material och använda specialutrustning för att samla upp oljan. Företagen har resurser för att snabbt mobilisera insatser vid stora utsläpp och kan också hjälpa till med förebyggande arbete och beredskapsplanering för framtida incidenter.

Grannkommuner

Grannkommuner har eventuellt möjlighet att bistå den drabbade kommunen vid oljeutsläpp, särskilt när resurser inte räcker till. De kan bidra med extra personal, utrustning och material, samt hjälpa till med samordning och logistik för att effektivt hantera insatserna. Vid större utsläpp, som bedöms som extraordinära händelser, kan grannkommuner ge formellt stöd och

få ersättning för sina insatser¹⁷. De har också ansvar för att skydda sina egna områden om oljan sprider sig över kommungränser och kan delta i sanering och återställning av drabbade miljöer.

Det är dock viktigt att notera att grannkommuner också kan bli drabbade av utsläppet, vilket kan påverka deras egna resurser och kapacitet att bidra. I sådana fall kan deras förmåga att bistå den drabbade kommunen vara begränsad, och de kan behöva fokusera på att hantera sina egna insatser. Samarbete mellan kommunerna blir då ännu viktigare för att säkerställa att hjälpen fördelas dit den behövs mest.

Övriga aktörer

Vid ett oljeutsläpp är även försäkringsbolag, markägare, andra Länsstyrelser, SOS Alarm, Sveriges Radio samt aktörer i Finland eller på Åland, beroende på utsläppets plats, viktiga aktörer i arbetet.

Övriga frivilliga

Frivillig arbetskraft kan vara en värdefull resurs under saneringsfasen efter en större händelse. För att dessa frivilliga arbetare ska kunna bidra effektivt krävs en tydlig ledning som organiserar arbetsuppgifterna. Kommunen har möjlighet att kalla in frivilliga resurser som kan hjälpa till med olika uppgifter, som informationsspridning och utspisning. Katastrofhjälp för fåglar och vilt är en organisation som erbjuder stöd och hjälp för omhändertagande och tvättning av oljeskadade djur.

Vid större oljepåslag kan allmänheten ofta vilja bidra med frivillig arbetskraft. För Östhammars kommun innebär detta att saneringsledaren måste ha en plan för hur man tar emot, kommunicerar med och hanterar både frivilligorganisationer och spontanfrivilliga.

Saneringsledaren bör beakta de risker och den komplexitet som uppgiften medför när det gäller att ta emot frivilliga insatser. Det är viktigt att användandet av frivilliga inte tar fokus från den faktiska saneringsinsatsen. Om frivilliga ska nyttjas bör det gynna insatsen snarare än att avleda uppmärksamheten. Därför är det viktigt att upprätta en informationskanal tidigt, för att kommunicera om vilken hjälp som önskas och hur intresserade kan anmäla sig.

Innan frivilliga påbörjar sitt arbete måste de få tillräcklig utbildning, utrustning och instruktioner för sina uppgifter. All hantering av frivilliga ska dokumenteras, och det är också viktigt att frivilliga är försäkrade¹⁸.

¹⁷ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006544-om-kommuners-och-regioners-atgarder_sfs-2006-544/

¹⁸ Hantering av frivilliga vid ett oljespill <https://www.msb.se/contentassets/e3ebc928de964a5eb1e5aee0a9ecb83e/13-hantering-av-frivilliga-vid-oljespill.pdf>

Bekämpning och sanering

Vid ett oljeutsläpp finns flera saneringsmetoder som kan tillämpas beroende på faktorer som strandtyp, oljans egenskaper, väderförhållanden och tillgång till skadeplatsen. Generellt gäller att ju tidigare insatser sätts in och ju kraftfullare de är, desto större chans att bekämpningen blir framgångsrik.

Metoder till havs

Vid oljeutsläpp till sjöss används flera saneringsmetoder beroende på utsläppets omfattning och placering. Ju tidigare insatserna sätts in, desto större chans att hindra oljan från att sprida sig.

Metoder i strandzonen

För att förhindra att oljan når stränderna används olika åtgärder i strandzonen, som räddningstjänsten ansvarar för.

Dessa inkluderar:

1. Styrning av oljan med hjälp av länsor till mindre känsliga områden, vilka identifieras i den digitala miljöatlasen.
2. Strandskyddsdukar placeras på stränder för att minimera skador på känsliga områden, också identifierade i miljöatlasen.

MSB har givit ut en skrift, 'Saneringsmanual för olja på svenska stränder', som beskriver saneringstekniker för olika strandtyper.¹⁹

Saneringsavslut

Beslut om när saneringen ska anses avslutad är ofta svårt och omdebatterat, och många diskussioner har handlat om frågan: "Hur rent är rent?". Sanering av olje- och kemikalieutsläpp utförs huvudsakligen av socioekonomiska snarare än strikt miljömässiga skäl. Ur ett miljöperspektiv kan en viss mängd olja lämnas kvar på stranden. Naturen får själva hand om de oljerester som lämnats kvar och med andra ord genomgå en naturlig återhämtning. Det finns enkla och snabba metoder som ska kunna användas i fält under pågående saneringsinsats. De parametrar som bäst beskriver oljans miljöpåverkan efter en sanering är "klibbighet", "blödning" och "avskrapbarhet". Med klibbighet avses om ett föremål (t.ex. en fågel) kommer i kontakt med oljan och blir smutsigt. "Skrapa av" är en mängdmetod, som visar på om olja skavs av vid kontakt eller inte. "Blödning" visar på om oljan "blöder", dvs. om klibbig olja tränger fram ur torkad olja vid ökad temperatur. Klibbighetstestet utförs med ett tryck om 0,1 kg/cm² (motsvarande trycket från en större fågel, t.ex. svan) och klibbigheten avläses på en duk av teflon. Avskrapbarhet testas med en skrapa med avrundad bas och blödning testas genom upphettning.

¹⁹ Saneringsmanual för olja på svenska stränder
<https://www.msb.se/contentassets/e3ebc928de964a5eb1e5aee0a9ecb83e/14-saneringsmanual-olja-svenska-strander.pdf>

Hälsoskydd och arbetsmiljö

Vid oljeutsläpp och under den efterföljande saneringen är det avgörande att de som arbetar med oljan är medvetna om de hälsorisker som oljan kan medföra. Under räddnings- eller saneringsinsatser har en arbetsledare ett samordnande arbetsmiljöansvar för all personal, inklusive frivilliga. Riktlinjer för arbetsmiljö och skyddsåtgärder ska sammanställas, utifrån riskanalys, med krav på skyddsutrustning och fysisk hälsostatus hos saneringspersonal. De som arbetar under saneringsinsatsen måste ha tillgång till mat och dryck, plats för vila samt tillgång till tvätt och rengöring av kläder. Olja innehåller hälsovådliga ämnen såsom t.ex. polycykliska aromatiska kolväten (PAH:er) och tungmetaller. Olja kan även innehålla lättare organiska ämnen som vid varmare förhållanden kan ge upphov till lukt, irritation etc. Möjlig exponering är via andningsvägar, magtarmkanalen eller upptag via huden. De hälsoeffekter som är dokumenterade från större internationella saneringsinsatser är främst huvudvärk, irritation i hals, hudirritation och irriterade ögon. Ämnena kan också vara cancerogena vilket gör att direktkontakt med oljan ska undvikas. Förutom hälsorisker orsakade av oljan, kan saneringsarbetet vara tungt och utföras i miljöer som innebär stora risker för olycksfall, exempelvis hala klippor, varierande väderlek och tunga lyft.

Avfallshantering

När oljan når land och saneringen inleds, genereras stora mängder avfall som är kontaminerat med olja och därmed klassas som farligt avfall. Vid hantering av detta farliga avfall är det viktigt att vidta åtgärder för att förhindra sekundär kontaminering. Transport av farligt avfall kräver tillstånd från Länsstyrelsen. Det är fördelaktigt att använda etablerade entreprenörer som har både erfarenhet och tillstånd att hantera farligt avfall.

På plats

Det finns inga krav på anmälan eller tillstånd för tillfällig lagring av oljekontaminerat avfall vid olycksplatsen. Detta bör dock inte förväxlas med mellanlagring, där specifika krav gäller (se avsnitt om mellanlagring). För att förhindra sekundär kontaminering är det viktigt att redan från början sortera avfallet och använda täta containrar eller täta underlag. Rengöring av materiel bör, om möjligt, ske på en plats där förorenat tvättvatten kan hanteras på ett miljömässigt korrekt sätt.

Transport av farligt avfall

För transport av farligt avfall krävs tillstånd enligt Avfallsförordningen (2020:614)²⁰. Länsstyrelsen beviljar dessa tillstånd. Den som lämnar över avfallet har en skyldighet att säkerställa att transportören har erforderligt tillstånd att hantera farligt avfall. Detta gäller även när transportören ska överlämna avfallet till mottagaren. För mer information om avfallstransporter hänvisas till Länsstyrelsens hemsida²¹.

²⁰ Avfallsförordning (2020:614) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/avfallsforordning-2020614_sfs-2020-614/#overgang

²¹ Länsstyrelsen Uppsala Transport och hantering av avfall <https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/miljo-och-vatten/miljofarlig-verksamhet/avfall/transport-och-hantering-av-avfall.html>

Mellanlagring

Kommunen måste ha kapacitet att hantera den olja som samlats in både i strandzonen och den olja som tagits upp till sjöss av miljöräddningsfartygen. Välplanerade mellanlagrings- och slutförvaringsplatser är avgörande för effektiv bekämpning och sanering vid stora oljeutsläpp. Eftersom det kan vara svårt att exakt avgöra avfallets sammansättning, bör all insamlad olja betraktas som farligt avfall och behandlas därefter. Enligt riktlinjen kan transporten av den upptagna oljan genomföras i etapper, där tillfällig eller alternativ mellanlagring används. Båda lagringstyperna kräver noggrant förberedda ytor. Målet bör vara att all upptagen olja, om möjligt går till destruktion vid en upphandlad avfallsanläggning för farligt avfall.

Regionala anläggningar

Vid ett större oljepåslag finns risken att kapaciteten för mellanlagring på kommunens egna avfallsanläggningar kan bli otillräcklig. Därför krävs samarbete med regionala anläggningar som är lämpliga för omhändertagande av oljekontaminerade massor. Exempel på regionala anläggningar:

- Uppsala Kommun, Hovgården har en lagringskapacitet på 20–25 000 ton oljeskadade massor och kan behandla upp till 40 000 ton under en treårsperiod.

Hamnar

Hamnarna är en resurs för upptagning och omlastning av förorenat material. Tillgängligheten till hamnen och kvalitén på infrastrukturen är då en avgörande faktor för att lastbilar ska ha möjlighet att hämta materialet för transport vidare till mellanlagringstation. Det är i många fall önskvärt att spärra av hamnar som riskerar att påverkas av oljebältet för att undvika att oljan tränger in och förorenar hamnområdet. Hamnarnas uppbyggnad gör dem ofta svårsanerade och de är dessutom ofta fyllda med båtar. En avspärning innebär dock risk för konflikter med fritidsbåtagare som vill nyttja sina båtar trots avspärningar.

Nödhamn

Transportstyrelsen får i enlighet med kap. 7, 5 § Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, ta beslut i likhet med ovanstående²². Beslut får i enlighet med 7 kap. 3§

Förordning (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg, meddelas av

Kustbevakningen, om Transportstyrelsens beslut inte kan avvaktas²³.

Östhammars kommun är generellt olämplig för att ta emot ett större fartyg i behov av nödhamn, då de skyddade hamnarna är för små och grunda för att ett större fartyg ska kunna anlöpa. De skyddade hamnarna som skulle vara möjlig att spärra av är för liten och grund för ett större fartyg att anlöpa. Östhammars kommuns enda djuphamn är hamnen i Hargshamn. Inseglingen till Hargshamn är kantad av känsliga kuststräckor, och ett läckande fartyg i innerskärgården skulle innebära stora och svåra saneringsoperationer med effekter på flera viktiga samhällsfunktioner. Inom SKB:s anläggningar i Forsmark finns en djuphamn. På

²² Lag (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1980424-om-atgarder-mot-fororening-fran_sfs-1980-424/

²³ Förordning (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-1980789-om-atgarder-mot-fororening_sfs-1980-789/

grund av intilliggande kärnkraftverkens behov av kylvatten, så är denna hamn i högsta grad olämplig som nödhamn.

Offervik

Om det inte finns en lämplig hamn för ett nödställt fartyg kan en grundsättning för att undvika att fartyget sjunker bli aktuell. Möjligheten att välja en så kallad offervik kan vara ett alternativ till en vanlig hamn. En sådan vik behöver ha en geografisk utformning som lämpar sig för avspärrning och grundstötning. Infrastrukturen till viken bör vara god och några särskilt känsliga naturvärden bör ej vara identifierade. För att möjliggöra för förutbestämd offervik (-ar) ska denna/dessa var utsedda i efter allt tänkbart samråd med exempelvis Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Sjöfartsverket och Kustbevakning m.fl.

Dokumentation

Allt som sker i samband med ett oljepåslag ska noga dokumenteras i text och bild för att det efteråt ska gå att ta del av beslutsunderlag, ansvarsfördelning och underlag för kostnadsberäkning. Ansvarig för att dokumentationen genomförs är räddningsledaren respektive saneringsledaren. Det är av största vikt att dokumentationen säkerställs vid övergång mellan räddningstjänstskedet och saneringsskedet. Bilddokumentationen kan göras av lämplig funktion på kommunen och/eller räddningstjänsten alternativt köpas in av lokalt företag. Kommunikationsfunktionen kan ha kontakter med lämpliga organisationer för dokumentation.

Före insats

Kusten bör dokumenteras även före det att oljan når land för att i efterhand ha underlagsmaterial vid ersättningsfrågor. Foto- och videodokumentation på kustremsan, nedfarter och tillfartsvägar bör genomföras.

Under insats

Den mest omfattande dokumentationen görs under insatsen. Samla in foto och video på saneringsmetoder, skador och händelseförlopp. Kustbevakningen ansvarar för att ta oljeprover på utsläppet dels för att identifiera källan och dels för att olika oljor innebär olika risker och saneringsmetoder²⁴.

Efter insats

När saneringsskedet är över är det nödvändigt att göra en avslutande dokumentation om effekterna av oljeutsläppet och saneringen. Foto och video kan användas för att jämföra hur kusten såg ut innan oljan nådde land. Tillfartsvägar och tidigare skyddade områden kan ha belastats hårt under saneringen och en tydlig dokumentation underlättar för att få ersättning.

Kostnadsredovisning

Samtliga kostnader för organisationen och övriga merkostnader med anledning av händelsen redovisa separat. Det är angeläget att kommunens kostnader omedelbart efter insatsens

²⁴ Kustbevakningen, Oljeprovtagning <https://www.kustbevakningen.se/var-verksamhet/raddningstjanst/miljoraddning-till-sjoss/olja/provtagning/>

påbörjande särredovisas i förhållande till övriga aktörers kostnader, då omfattande och långvariga insatser kan bli föremål för fördelning av statliga bidrag i efterhand.

Ekonomi

För den berörda kommunen medför ett oljeutsläpp höga kostnader, både från räddnings- och saneringsinsatser. Av dessa två är det saneringen som oftast står för den största delen av kostnaderna, vilket gör det viktigt att sträva efter en snabb och effektiv sanering. Kostnaderna för räddnings- och saneringsinsatser är relativt lätta att uppskatta, eftersom utgifter för material och personal noggrant dokumenteras. För att underlätta kostnadsredovisningen bör en projekt- eller ändamålskod skapas, som alla kostnader kopplade till insatsen kan referera till. De ekonomiska kostnaderna för effekter på miljön, minskad turism och konsekvenser för näringslivet är däremot svårare att beräkna och kan inte anges med exakta belopp, vilket gör att de inte ersätts av staten.

Upphandling

Vid en extraordinär händelse gäller fortfarande Lag (2016:1145) om offentlig upphandling²⁵. Det finns möjlighet att göra undantag och genomföra direktupphandlingar om värdet är lågt (under tröskelvärdet) eller vid synnerliga skäl (Lagen om offentlig upphandling 19 a kap 5 §). Det är viktigt att noggrant dokumentera och motivera undantaget från Lagen om offentlig upphandling. Direktupphandling får inte göras om en upphandling redan har genomförts och ett bindande ramavtal har tecknats för den aktuella varan eller tjänsten. För att säkerställa att inköp görs enligt befintliga avtal, är det lämpligt att använda intern inköpskompetens. I vissa situationer kan det även bli aktuellt att hyra in entreprenörer.

Redovisning

Det ställs höga krav på att verifiera kostnader. Det är avgörande att dokumentera alla beslut och de omständigheter som rådde vid beslutsfattandet. I Lagen om skydd mot olyckor (LSO) finns regler som reglerar kommunens rätt till ersättning för saneringskostnader och kostnader för räddningstjänst.

Ersättning

Vid ett oljeutsläpp på statligt eller internationellt vatten har kommunerna rätt att få ersättning för sina kostnader kopplade till oljeskyddsinsatser på land. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) reglerar hur dessa kostnader ska ersättas. Det allmänna rådet (SRV FS 2004:11) beskriver de krav och den dokumentation som staten ställer när ersättning begärs²⁶.

När olja eller andra skadliga ämnen läcker ut och kräver insatser från den kommunala räddningstjänsten, har kommunen rätt att få ersättning från staten²⁷ för de kostnader som överstiger ett belopp som fastställs av regeringen. Räddningstjänsten ansvarar för att beräkna

²⁵ Lag (2016:1145) om offentlig upphandling https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20161145-om-offentlig-upphandling_sfs-2016-1145/#K19a

²⁶ SRVFS 2004:11 allmänna råd och kommentarer om ersättning till kommuner för räddningstjänst och viss sanering <https://www.msb.se/sv/regler/gallande-regler/skydd-mot-olyckor/srvfs-200411/>

²⁷ Ersättningar till kommuner enligt LSO <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/msbs-arbete-vid-olyckor-kriser-och-krig/ersattningar/ersattningar-till-kommuner-enligt-lso/>

sina kostnader och för att begära kostnadstäckning från MSB. För frågor och ansökningar kan man använda funktionsmailen: ersattning@msb.se.

Vid sanering har kommunen rätt till ersättning för de saneringskostnader som överstiger det belopp som regeringen fastställt. Kommunens kostnadsberäkningar bör omfatta:

- Kostnader för saneringsinsats.
- Kostnader för sekundär kontaminering.
- Slitage och skador på fordon och utrustning.

För att få ersättning från den internationella oljeskadefonden (IOPC²⁸) måste det utsläppta fartyget vara registrerat. Den läckta oljan måste vara eldningsolja eller råolja, medan läckage av bunkerolja (fartygets drivmedel) inte omfattas av fondens ersättning. För mer information om ersättningar, vänligen se de angivna riktlinjerna.

Den verksamhetsutövare som orsakat oljeutsläppet är ansvarig för det avhjälpande som följer²⁹. Däremot är det inte alltid möjligt att fastställa vem verksamhetsutövaren är, eller att verksamhetsutövaren har kapacitet för sanering. För att skyndsamt sanera oljeutsläppet kan kommunen behöva ansvara för saneringsinsatsen i verksamhetsutövarens frånvaro. Verktyget Seatrack Web kan användas för att spåra ett identifierat utsläpp till den källa oljespillet kommer ifrån, med den funktionen kan ansvarsutkrävande hävdas vid ersättningskrav³⁰.

Dokumentation ska ske av:

- Beslut och beslutsunderlag.
- Förorening, val av saneringsmetoder och tillhörande motivering.
- Arbetstid och inköp.

Den sammanställning som sker blir underlag för ersättningsanspråk och underlag att dra lärdomar från.

Miljö

Målsättningen är att, så långt det är möjligt, minska skadeverkningar på djur och natur vid ett oljeutsläpp. Stöd och kunskap kan fås från kommunens samhällsbyggnadskontor, Länsstyrelsen, IVL Svenska Miljöinstitutet eller andra myndigheter och organisationer.

Natur

Kustområdena i kommunen är av stor betydelse för såväl friluftsliv som växt- och djurliv. Eftersom inget område i princip är mindre viktigt än något annat kan hela kustlinjen påstås vara skyddsvärd. Större delen av Östhammars kommuns kuststräcka är klassificerad av statliga myndigheter som skyddsvärd.

²⁸ IOPC <https://iopcfunds.org/>

²⁹ Miljöbalk (1998:808) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K10

³⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Oljeutsläpp och föroreningsolyckor till sjöss. <https://rib.msb.se/filer/pdf/30009.pdf>

Kuststräckan är förhållandevis lång för kommunen och skärgården består av ett stort antal öar varav många är skyddade områden. För utvärdering och tolkning av särskilt känsliga områden är samhällsbyggnadskontoret samt kommunens miljöakkunnig en viktig resurs.

Länsstyrelsens miljöatlas utgör ett underlag för bedömning och prioritering av känsliga områden vid olika tidpunkter under året. Samhällsbyggnadskontoret har förberett en prioriterings lista som finns i bilaga 4.

Utgångspunkt för prioritering

Vid ett oljepåslag är det saneringsledaren som i samråd med berörda parter fastställer prioriteringarna för skadeinventering, bekämpning och sanering. När prioriteringarna fastställs ska hänsyn tas till följande faktorer:

- Skadegrad.
- Risker för bestående skador.
- Förekomst av särskilt skyddsvärda objekt inom drabbade områden.
- Drabbade områdets geografiska läge, bottenförhållanden och vågexponering.
- Risker för störningar på djur- och fågelliv.

Djur

Ett oljeutsläpp till havs får oftast stora konsekvenser på djurlivet. Skador på vilt är normalt sett inte räddningstjänstens ansvar. Undantag bör göras när skadorna är av sådan omfattning att det är fråga om miljöskada eller hot om miljöskada. Räddningsledaren bör då kontakta länsstyrelsen för hjälp och råd i ärendet. Exempel på frivilligorganisation för fåglar och vilt är Nordens Viltrehabilitering³¹ eller Katastrofhjälp - Fåglar och Vilt (KFV)³². De djur som inte bedöms kunna återföras till ett liv i frihet och reproduktion eller som inte går att fånga ska humanitetsavlivas. Vid behov av skyddsjakt ska samverkan ske mellan polis, kommunen och skyddsjägare.

Avlidna djur

Avlidna djur som är kontaminerade med olja klassificeras som riskavfall och ska hanteras enligt gällande avfallshanteringsföreskrifter. Eftersom avfallsanläggningen vid Vaddika inte har kapacitet att ta emot oljeskadade djur, som exempelvis fåglar och sälar, ska dessa lagras i tätt förslutna containrar. Djuravfallet ska sedan transporteras till ett lämpligt behandlingsställe, såsom en destruktionsanläggning vid Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) i Uppsala, för korrekt hantering och destruktion.

³¹ Viltrehabilitering <https://viltrehab.se/>

³² KFV Katastrofhjälp - Fåglar och Vilt <https://www.kfv-riks.se>

Organisation

Vid ett oljeutsläpp i Östhammars kommun aktiveras en förberedd organisation för att hantera händelsen effektivt och minimera skador på både människor och miljö. För att säkerställa att dessa uppgifter blir utförda på ett korrekt sätt finns ett lättillgängligt stödmaterial och riktlinjer för funktioner som behövs³³.

Beroende på olyckans omfattning och vilken fas i hanteringen som pågår, anpassas antalet medarbetare i organisationen för att möta behovet. Vid en mindre olycka kan det räcka med ett fåtal personer, medan ett större utsläpp kräver en betydligt större insats med fler funktioner involverade. Kommunens organisation är flexibel och anpassas för att snabbt kunna skala upp insatserna om händelsen kräver det.

Genom denna strukturerade och flexibla organisation kan Östhammars kommun snabbt och effektivt hantera ett oljeutsläpp och minimera dess negativa effekter på både miljö och samhälle.

Information och massmedia

En oljeolycka påverkar många olika delar av samhället. För att arbetet ska fungera friktionsfritt krävs ett väl fungerande flöde av information inom förvaltningar men också till allmänheten. Vid en stor olycka som drabbar flera kommuner kan länsstyrelsen eller annan central myndighet med fördel samordna informationsinsatserna. En stor olycka medför även stort internationellt intresse varvid presskonferenser och studiebesök ofta efterfrågas.

En utsedd person ska sköta all kommunikation med media och allmänheten. Får övrig personal frågor ska de hänvisa till den utsedda personen.

Inom räddningstjänsten, kommunen och skadeplatsorganisationen

Informationsflödet internt och externt sköts av kommunikatör. Det är viktigt att det interna informationsflödet sker regelbundet. Ett bra flöde av information är nyckeln till en lyckad insats. Nedan är förslag på vad det interna informationsflödet kan innehålla.

- Informera om vad som skett.
- Beslut i stort och inriktning för dagens arbete.
- Säkerhetsföreskrifter.
- Informera om trolig utveckling av insats.
- Om mer information behövs eller behov av att rapportera om resultat eller dylikt.
- Hänvisa till person/befattning/telefonnummer.

³³ Bilaga 2

Allmänheten

- Förmedla restriktioner och råd till allmänheten.
- Ett större oljeutsläpp karakteriseras av många osäkerheter och därmed är det viktigt att ge en effektiv och korrekt information till allmänheten för att bemöta osäkerheterna. Det är av stor vikt att ta hänsyn till medborgarnas intressen och känslor, människors behov av både trovärdig information och hänsyn till farhågor och oro.
- I saneringsskedet, när det inte är lika bråttom, kan det vara viktigt att ta sig tid att kommunicera med allmänheten genom informations- och samrådsmöten. Detta bör göras för att allmänheten ska få en målbild och förstå hur långt det går att sanera, samt att all olja inte kommer att vara borta när saneringen avslutas.

Prognos

Det är viktigt att så tidigt som möjligt få en skadebild och prognos för oljans spridning. Ju mer information som kan samlas in i ett tidigt skede, desto lättare blir det att fatta beslut om insatsens riktning. Information kan exempelvis vara berörd miljö, väder, djur, strömmar och saneringsteknik.

I det inledande skedet är det viktigt att kvalificerad personal bedömer skadan, så insatsen kan dimensioneras på ett riktigt sätt.

Kustbevakningen kan, med hjälp av spaning och oljedriftprognos, ge information om vart oljan förväntas ta vägen. Driftprognoserna är dock storskaliga och tar inte hänsyn till kustkonturer, kustströmmar eller bottenhyllor.

Bilagor

Bilaga 1 - Resurser och utrustning

Bilaga 2 - Rutiner och checklistor

Bilaga 3 - Skyddsvärden med prioritering

Bilaga 4 - Zonindelning

Bilaga 5 - Oljeskadat vilt

Bilaga 6 - Kontaktuppgifter

Bilaga 7 - Skyddsvärden Vattenskyddsområden